

DICK WOLF

ONDERSCHEPPING

Bassam Shah was in een dag en twee nachten in één ruk doorgere-
den vanuit Denver; hij was alleen gestopt om te tanken, een vette hap te
eten, Red Bull te drinken en – tussen de benzinstations in – in een melk-
fles te urineren.

Vroeg in de ochtend, in de chaos van de meerbaansweg aan de New Jer-
sey-kant van de George Washington-brug, werd het verkeer met behulp
van oranje pylonen naar rechts gedirigeerd. Auto's van de havenpolitie ver-
sperden de beschikbare rijbanen en leidden iedereen die de stad in wilde
naar een controlepost pal achter de tolhuisjes. De files naar New York wa-
ren al behoorlijk lang op dit vroege uur, al moest het ergste nog komen.

Twee mannen in blauwe windjacks en met honkbalpetten op schenen
met een zaklamp voor zich uit en tuurden door de opengedraaide raam-
pjes van een auto naar binnen. Ze hadden een zendertje in het oor.

Tot zijn opluchting zag Shah geen honden. Hij was nog tien auto's van
de controlepost verwijderd.

Hij keek toe hoe de bestuurder die aan de beurt was, een man die net
als hij alleen reisde, uitstapte om zijn kofferbak open te maken. De agen-
ten – hij zag nu de woorden PORT AUTHORITY POLICE achter op hun jacks
staan – schenen met hun lichtbundel de kofferbak in. Ze tilden de mat
van de reserveband op, overlegden...

... en lieten de man doorrijden.

Shah moest het erop wagen. Het was geen moeilijk besluit. Als hij op
de vlucht sloeg, zouden ze hem aanhouden, hem grondig fouilleren en
zich verheugen over hun succes. Hij maakte zich klein, zoals hij had ge-
leerd, en nam de rol van de dankbare immigrant aan.

Zijn verhaal – hij reed naar New York om een kijkje te nemen bij het kof-

fiestalletje van zijn familie – had als voordeel dat het waar was. Ze konden het natrekken. In dit soort situaties moest je de waarheid kunnen spreken.

Langzaam trok hij een stukje op in de Ford Taurus; de warme lucht uit het ventilatieroostertje voelde geruststellend op zijn gezicht. Het was een drukkende ochtend aan het begin van de herfst. Hij telde de bestuurders af die werden ondervraagd, de auto's die doorzocht waren.

Toen hij aan de buurt was, liet hij zijn raampje zakken en keek zijn ondervragers aan.

‘Waar gaat u naartoe?’ vroeg de jongste van de twee zwarte agenten terwijl hij met zijn zaklamp in Shahs gezicht scheen.

‘Naar Queens,’ antwoordde Shah. Hij voelde zijn zelfvertrouwen weg-ebben op het moment dat de woorden over zijn lippen kwamen. Het voelde niet goed, maar nu hij zo dicht bij zijn doel was, was mislukken uitgesloten. In Colorado was hij ervan overtuigd geweest dat de politie hem in de gaten hield, maar tijdens zijn rit dwars door het land was er niets bijzonders voorgevallen. Hij moest zich over het ongemakkelijke gevoel heen zetten.

‘Waar komt u vandaan?’ vroeg de agent.

‘Uit Denver,’ antwoordde Shah. ‘Daar woon ik. Of eigenlijk vlak bij Denver, in Aurora.’

Allemaal waar. Geen leugens.

De agent knikte. Het leek hem weinig uit te maken of het de waarheid was of niet. ‘Uitstappen, alstublieft.’

Natuurlijk moest hij uitstappen. Shah was een vierentwintigjarige Afghaan met een karamelkleurige huid. Zijn lage nekbaard, zijn hoofdhaar en zijn wenkbrauwen waren allemaal roodbruin. Fysiek voldeed Shah op alle punten aan hun verschrikkelijk simplistische lijstje van eigenschappen waarmee ze een daderprofiel opstelden. In de ogen van Amerikanen was hij de belichaming van een gevaarlijk man.

Gehoorzaam klikte hij zijn veiligheidsgordel los, en hij probeerde te glimlachen terwijl hij uitstapte, in de warme lucht op de immense brug over de Hudson.

De andere agent boog zich via het geopende portier de auto in en liet zijn zaklamp over de voorstoelen gaan alsof het een laser was. Uitgebreid bescheen hij de vloer en de bekleding, op zoek naar aanwijzingen.

‘Wilt u die even openmaken?’ vroeg de agent, en hij richtte zijn lichtbundel op de Nike-sporttas die op de achterbank stond.

Shah had kunnen weigeren. Hij kende zijn rechten, zoals de meeste Afghanen hun rechten in de Verenigde Staten op hun duimpje kenden. Deze mannen hadden geen onderzoekingsbevel, maar ze konden hem 'vragen' met hen mee te gaan om elders gefouilleerd te worden. Ze hadden alleen maar een voorwendsel nodig; het dunne draadje waaraan Shahs vrijheid nu bungelde.

Hij trok de tas naar zich toe en voelde de warmte van de krachtige zaklamp op zijn gebruide handen. Nadat hij de sporttas had opengemaakt, haalde hij er een langwerpige hoofddoek uit, die hij tot een prop balde. Vervolgens kwamen er twee gewaden tevoorschijn, waar een zware lichaamsgeur van vele dagen uit opsteeg, en een half opgebrande kaars en wierookstokjes.

Met andere woorden: hij had precies datgene bij zich waarvan deze mannen verwachtten dat een Afghaan het bij zich zou hebben.

Ze tuurden verder de auto in, zonder met hun blauwe handschoenen iets aan te raken. Shahs laptop lag op de zitting naast de sporttas. Ook die toonde hij hun, en ze waren tevreden. Daarna maakte hij op verzoek de kofferbak open. Daar troffen ze niets anders aan dan de reserveband, een eenvoudig gereedschapskoffertje en wat roet.

En toen was het achter de rug. Ze knikten naar de bestuurdersstoel om aan te geven dat ze klaar waren en richtten hun aandacht op de volgende auto. Shah gedroeg zich onderdanig, maakte geen oogcontact. Hij stapte in de huurauto, maakte de gordel vast en reed weg.

Over de gehele lengte van de brug werd het licht weerkaatst door de ochtenddauw die de dikke staalkabels bedekte. Beneden werden de boordlichten van de schepen op de Hudson gedimd, als uit ontzag voor de opkomende zon.

Hij voelde een enorme vreugde over het passeren van de controlepost, die was bedoeld om indringers te ontmoedigen, maar die hem nu voorkwam als een nieuw begin.

Hij was binnen. En het was gemakkelijk gegaan.

Tegelijkertijd nam Shahs woede weer toe. Hij vervloekte de nederige houding die hij gedwongen was geweest aan te nemen. Zijn waardigheid was belangrijk voor hem, en om die reden nam hij de schoonheid en de grootsheid van het uitzicht nu honend in zich op.

Terwijl de stad aan zijn voorruit voorbijtrok, keerde Shahs zelfvertrouwen terug, want hij wist dat de ontstekingsmechanismen veilig opgeborgen waren in het luchtgat van de airconditioning aan de passagierskant van de auto.

In Manhattan, op de drieëntwintigste verdieping van het FBI-hoofdkwartier aan Federal Plaza 26, niet ver van City Hall, was de bespreking van de JTTF, de Joint Terrorism Task Force al begonnen. Jeremy Fisk, rechercheur bij de inlichtingendienst van de NYPD, kwam te laat binnen, gehinderd door een verstuikte enkel.

De avond ervoor had hij een lay-up gemist tijdens een training met de dertigplussers – hij speelde twee keer per week om tien uur 's avonds, een belachelijke tijd voor een amateur, in wat voor sport dan ook, maar het was het enige tijdstip dat zijn rooster toestond – en was terechtgekomen op iemand anders voet, waarbij hij de zijne had verzwikt. Hij had zich op de vloer van het speelveld laten zakken en zijn scheenbeen beetgepakt vlak boven de geknakte enkel, en terwijl hij wachtte tot de enkel dik werd, had hij zichzelf vervloekt.

Nu is het afgelopen, dacht hij voor de zoveelste keer in zijn leven. Voor mij geen basketbal meer. Biologie bepaalt je lot, zeiden ze, en zo kwam het dat hij-die-op-zijn-veertiende-lang-was-geweest-voor-zijn-leeftijd nu twee avonden per week een team van gelijkgestemde desperado's alle hoeken van het basketbalveld liet zien. Het spel op zich vond hij prachtig, maar hij had geen zin meer in de uitputting waarmee het gehol over het veld gepaard ging – en tegenwoordig was hij steeds sneller uitgeput. Uiteindelijk was Fisk in zijn jeugd blijven steken op een meter achtenzeventig, en na het jeugdteam van Villanova had hij alleen nog maar op de reservebank gezeten, omdat iedereen beter was dan hij – en langer.

Nu strompelde Fisk naar de achterwand van de briefingruimte. Het zaaltje was tot de nok toe gevuld met afgevaardigden van alle bureaus en instanties waaruit de JTTF bestond. Op landelijk niveau waren er soortge-

lijke eenheden in ruim honderd steden, maar die van New York was, terecht, de grootste. Naast de gastheer, de FBI, waren er deelnemers van de U.S. Marshals Service, de Secret Service, het Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms, de Diplomatic Security Service, Immigration and Customs Enforcement, de Internal Revenue Service, het leger, de Naval Criminal Investigative Service en een stuk of vijftien andere instellingen, plus de nodige wetshandhavers op staats- en gemeentelijk niveau.

Dergelijke eenheden werden vaak denigrerend 'de letterbrij' genoemd, vanwege het grote aantal acroniemen. In Fisks ogen was de JTTF het ergste: een mengmoes van te veel uiteenlopende smaken die niet bij elkaar pasten en niet samen op één menukaart thuishoorden.

Fisks afdeling, de Intelligence Division, maakte geen deel uit van de JTTF, maar functioneerde als zelfstandig inlichtingenbureau binnen het politiekorps van New York. Zijn aanwezigheid hier was eigenlijk voornamelijk een kwestie van beleefdheid.

Fisk verplaatste zijn gewicht van zijn pijnlijke enkel en leunde tegen de muur achter een afgevaardigde van de Postal Inspection Service. Vooraan in het vertrek zat Cal Dunphy, de huidige FBI-topper die was toegewezen aan de JTTF. Door zijn kaalgeschoren schedel en zijn brede, vierkante kaken had zijn hoofd een volmaakte ovaalvorm. Dunphy's blik flitste even naar Fisk toen hij binnenkwam, maar er werd met geen woord gesproken. Dunphy pakte zijn aantekeningen uit een map en bekeek ze door zijn montuurloze bril.

'We hebben toegang tot zijn auto en zijn telefoon. Zijn laptop. Shah rijdt zelfverzekerd rond en heeft geen flauw idee dat wij als het ware een enorm zwaailicht op zijn rug geplaatst hebben, luid en duidelijk.'

De FBI en Intel hadden in het verleden vele operationele verschillen gekend. De belangrijkste bron van onenigheid was hun gezamenlijke jurisdictie: een ouderwetse machtsstrijd. Twee goedgefinancierde uitvoerende teams met een soortgelijke, maar niet identieke agenda die probeerden elkaar de loef af te steken in de meest roemrijke stad ter wereld, de schietschijf van vele vijanden. En geen van beide partijen kon enige ruimte of tolerantie voor fouten opbrengen.

De samenwerking verliep stroef. De laatste tijd hadden ze elkaar vaak – te vaak – voor de voeten gelopen, en daarmee het onderzoek van de ander in gevaar gebracht. Er waren diverse pogingen gedaan om de communicatie en de coördinatie te verbeteren, maar die hadden niets veran-

derd aan het feit dat ze twee honden waren die vochten om hetzelfde been.

En dus hielden beide instanties elkaar op afstand. De FBI had Shah in Denver helemaal voor zich alleen gehad, maar nu was hij in de Big Apple, het terrein van Intel. En Intel had genoeg geleerd van de fouten uit het verleden om in ieder geval een basale coördinatielijns op te zetten, die had geresulteerd in Fisks aanwezigheid bij deze briefing. Maar dat wilde nog niet zeggen dat ze het plotseling met elkaar eens waren.

Dunphy's relaas maakte Fisk duidelijk dat de FBI alleen voor de vorm met hen samenwerkte. Ze gaven wel de resultaten van hun surveillance-informatie, maar niet de bronnen. Ze hadden het op Shah gemunt en het was beslist niet de bedoeling dat Intel hem zelfstandig zou gaan opsporen.

Een paar verschillende contactpersonen stelden vragen die als doel hadden de vragensteller slim en betrokken te laten overkomen, niet om daadwerkelijk schot in de zaak te brengen. 'Groepsdenken.' Fisk zag dat Dunphy vluchtig zijn kant op keek. Dat moest Fisk hem nageven: hij zou dit niet laten rusten.

Fisk stak een hand op, alsof hij een trein wilde aanhouden die almaar hetzelfde rondje reed. 'Ik krijg hier de kriebels van,' zei hij. 'Het bevalt me niks. Die kerel is hier. In de stad. We weten wat hij in handen heeft en wat hij komt doen. Het lijkt me verdomme een veel te groot risico om hem zomaar te laten rondlopen. Jij zegt dat je tamelijk zeker weet wat zijn planning is...'

'We hebben drie dagen, Fisk.'

'Een gps-zender om de hals van een vos die al in het kippenhok zit stelt mij nauwelijks gerust.'

Dunphy slaakte nog net geen gekwelde zucht. 'Wat stelt jou nou wel gerust, Fisk.'

'Het zou me geruststellen als we hem nu oppakten.'

'En daarmee drie dagen cruciaal spuurwerk overboord gooien? Wie weet wat hij ons nog kan opleveren. Dit is een doorslaggevend moment. Van onschatbare waarde. Dit is het fruit dat onder aan de boom hangt, Fisk. De zoetste appels. Ik snap dat je het eng vindt, maar we hebben het helemaal in de hand.'

'Ik vind het niet eng, het is gewoon een kwestie van gezond verstand. Jij zegt dat jullie die kerel in het oog hebben, dat er niks kan misgaan, maar ik heb dit soort dingen te vaak uit de hand zien lopen. De wind hoeft maar te draaien en het is foute boel.'

Dunphy glimlachte. Fisk wist wat dat lachje betekende. Zo glimlachten ouders in het park naar hun kinderen. ‘Wij hebben de beste meteorologen die er zijn.’

‘Het weer voorspellen is wat anders dan zelf regen maken,’ zei Fisk.

De FBI had sinds het prille begin van het binnenlandse terrorisme meerdere undercoveroperaties uitgevoerd. Tegenover iedere geplande aanslag die aan het licht kwam door puur spuurwerk – de onderbroekbom in een passagiersvliegtuig boven Detroit of de geplande aanval op Fort Dix in New Jersey – stonden er twee die waren uitgelokt door undercoveragenten. Vrijwel op dezelfde manier als de echte leiders van terreurcellen radicaliseerden ze kwetsbare moslimverdachten, door hun anti-Amerikaanse gevoelens op te stoken en de samenzweerders te voorzien van nepmateriaal als zogenaamde c-4-explosieven of onschadelijke ontstekingsmechanismen. Vervolgens werden deze samenzweringen-op-papier ontmaskerd en naar buiten gebracht als grote triomfen voor de sterke arm der wet, die opnieuw een bedreiging voor de binnenlandse veiligheid afgewend zou hebben. Maar het was niet overdreven om te stellen dat de FBI sinds 9/11 in de Verenigde Staten meer terreurplannen in werking had gezet dan Al Qaida.

Fisk vervolgde: ‘Wat mij zorgen baart, is dat iedereen bij jouw plan betrokken is en eraan meewerkt – behalve de terrorist zelf.’

‘Duidelijk,’ zei Dunphy, nu pissig. Hij had het helemaal gehad met Fisk. ‘De volgende vraag?’

Fisk had genoeg gehoord. Het feit dat hij de JTTF niets verplicht was had één groot voordeel: hij kon op ieder gewenst moment de vergaderzaal uitlopen – of hinkelen, in zijn geval.

Nog geen uur later hobbelde Jeremy Fisk het kantoor van de Intelligence Division in Brooklyn binnen. Het pand lag ver buiten de stad, bijna bij Coney Island, een lange treinreis vanaf Park Slope. Het onopvallende bakstenen gebouw van één verdieping, omringd door autokerkhoven en sloopbedrijven, verried niets van het belangrijke werk dat binnen werd verzet.

Niet alleen waren de ramen van kogelwerend glas, het hele gebouw was bekleed met ballistische gipsplaten. Er reden de hele dag auto's af en aan en de elektrische poort gleed voortdurend open en dicht, maar vreemd genoeg riep dat geen vragen op in de buurt.

Fisk wist moeizaam zijn bureau te bereiken; de enkel was gevoelig, maar met een strak verband eromheen was het te doen. Hij ging zitten en zette zijn computer aan, om vervolgens even met gesloten ogen achterover te leunen. Het opstarten van zijn computer was het rustigste moment van de dag. Hij hoorde de dagploeg binnendruppelen en luisterde naar het geluid van koffiemokken die op bureaus werden gezet, stoelen die naar achteren gereden werden en jasjes die werden uitgetrokken. Toen ebde de kantoor symfonie even weg en liet Fisk zich weer meevoe- ren, om zijn hoofd leeg te maken voor de dag die voor hem lag.

De Intelligence Division van de NYPD was ontstaan na de terroristische aanslag op New York van 11 september 2001. Ray Kelly, die vier maanden later was herbenoemd tot hoofdcommissaris van politie, was van mening geweest dat de wetshandhavers van New York tekortgeschoten waren. Hij kon niet begrijpen dat iedere politie- en beveiligingsagent een complot over het hoofd had kunnen zien waarin tientallen mensen vlieg- les namen, de grens overstaken en naar alle kanten geld overmaakten. Als de

NYPD, het eigen korps van New York City, de stad niet beschermde, deed niemand het, besepte hij.

Vele politie-eenheden in het hele land hadden de emoties en angsten na 9/11 aangegrepen om hun budget en hun eigen afdeling op te krikken – van de grootste steden tot de kleinste gehuchten waren de uitgaven voor wetshandhaving in de eerste tien jaar van de eenentwintigste eeuw fors gestegen – maar er was slechts één stad die zijn eigen mini-CIA had opgericht.

Het Bureau Counter-Terrorism, het antiterrorismebureau van de NYPD, en de samenwerking met de JTTF vormden de publieke kant van de inspanningen van de NYPD. Het ware gezicht van de terrorismebestrijding, the Intelligence Division, was zelden zichtbaar. De vaak controversiële details over de manier waarop Intel te werk ging waren een goed bewaakt geheim.

Binnen een paar weken nadat de laatste branden op Ground Zero, zoals het terrein tegenwoordig werd genoemd, waren geblust, werd David Cohen, een vijfendertigjarige CIA-veteraan, door commissaris Kelly aangesteld als hoofd van de eerste burgerinlichtingendienst van de NYPD. Zijn taak was eenvoudig, maar ook huiveringwekkend: elke aanval op de meest vooraanstaande stad ter wereld afweren.

Destijds werd de Intelligence Division hoofdzakelijk ingezet voor het escorteren van verschillende hoogwaardigheidsbekleders. Cohen had, met volledige steun van de commissaris, Intel getransformeerd. Wat eerst een luizenbaantje was om zijn laatste werkdagen te vullen, werd nu een gespecialiseerde eenheid die vergaarde informatie analyseerde, oefeningen hield in alle vijf de wijken van New York en infiltranten uitzette, en een breed netwerk van informanten opbouwde om de afdeling te voorzien van insidersgegevens. Undercoverwerk mag dan behoren tot de vaste taken van een politiekorps in de grote stad, geen enkele andere wetshandhaver in de VS hield zich zo actief en intensief bezig met het infiltreren van potentiële terreurcellen als Intel.

Cohen haalde voor dat doel diverse voormalige spionagecollega's binnen, eerst om agenten te screenen en aan te nemen en vervolgens om diezelfde agenten op te leiden in de kunst van het informatievergaren, het uitschakelen van de vijand en het inschatten van specifieke dreigingen. Het doel was om geïsoleerde militante groepjes op te sporen en uit te schakelen voordat ze konden uitgroeien tot volledig geradicaliseerde terreurcellen.